

OPS M2-10: Lentotoiminta kuumailmapallolla

Määräyksen tausta ja säädösperusta

Komission asetus (EU) 2018/395 ilmapallojen lentotoimintaa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä¹ on syrjäyttänyt määräyksen OPS M2-10 muutoin kuin EASA-asetuksen 2018/1139² liitteessä I tarkoitettujen pallojen osalta. Näitä ovat yhdelle tai kahdelle hengelle tarkoitettut ilmapallot, joiden suurin sallittu suunniteltu tilavuus on kuumailmapalloilla enintään 1 200 m³ ja muuta nostekaasua käytettäessä enintään 400 m³, sekä experimental- tai harras-terakenteiset palloet. Tämä edellyttää kansallisen määräyksen soveltamisalan muuttamista.

Suomessa ei tällä hetkellä ole käytössä edellä kuvattuja ilmapalloja, joten kansalliselle määräykselle lentotoiminnasta liitteen I mukaisilla ilmapalloilla ei nykyisellään ole tarvetta. Koska niitä kuitenkin on mahdollista ottaa käyttöön, määräystä OPS M2-10 ei katsottu tarpeelliseksi kumota kokonaan. Toisaalta vuonna 2007 annettu määräys olisi vaatinut perusteellista päivitystä, mitä taas ei pidetty tässä tilanteessa järkevänä käynnistää, kun määräyksen soveltamisalaan kuuluvia toimijoita ei ole. Näistä syistä määräystä päädyttiin muuttamaan siten, että myös liitteessä I tarkoitettuihin ilmapalloihin määrätään sovellettavaksi pääosin asetuksen (EU) 2018/395 mukaisia vaatimuksia, joista viranomaiselle varataan mahdollisuus myöntää poikkeuksia. Lisäksi näiden ilmapallojen lupakirjoihin, koulutukseen ja tarkastuslentoihin sovelletaan edelleen kansallisia ilmailumääräyksiä. Myöhemmin liite I -ilmapalloja koskevat kansalliset vaatimukset on tarkoitettu sisällyttävä määräykseen OPS M2-11, Lentotoiminta kansallisen sääntelyn piiriin kuuluvilla ilma-aluksilla, kun tätä määräystä mm. tulevan ilmailulainsäädännön uudistuksen vuoksi muutoinkin muutetaan.

Määräyksen säädösperustana ovat ilmailulain (864/2014) 55 ja 57 §. Näiden pykälien perusteella Liikenne- ja viestintävirasto antaa lentoturvallisuuden edellyttämät tarkemmat määräykset, jotka pohjautuvat Chicagon yleissopimuksessa tarkoitettuihin standardeihin ja suositukseen sekä EASA-asetukseen ja sen nojalla annettuihin Euroopan komission asetuksiin täydennettyinä maantieteellisistä, ilmastollisista ja liikenteellisistä syistä tai kansainvälisen käytännön suhteuttamiseksi Suomen oloihin tehdyillä poikkeuksilla ja lisäyksillä, mm. lentotehtävän edellyttämästä ilma-aluksen päälliköstä ja ohjaamomiehityksestä, lennon suunnittelusta ja valmistelusta sekä lennon suorittamisesta ja toiminnasta lennon aikana. Koska määräyksessä EU-asetukseen 2018/395 viittaamalla määrätään myös ilmapallojen varustuksesta, säädösperustaan kuuluu lisäksi ilmailulain 33 §, jonka mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarkempia määräyksiä ilma-alusten ja niiden laitteiden ja osien suunnittelusta, valmistuksesta, varustuksesta, ominaisuuksista sekä huollosta.

¹ Komission asetus (EU) 2018/395, annettu 13 päivänä maaliskuuta 2018, ilmapallojen lentotoimintaa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 mukaisesti; EUVL L 71, 14.3.2018, s. 10–35. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:02018R0395-20180314&qid=1572593448095&from=FI>

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1139, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2018, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston perustamisesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 2111/2005, (EY) N:o 1008/2008, (EU) N:o 996/2010, (EU) N:o 376/2014 ja direktiivien 2014/30/EU ja 2014/53/EU muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 552/2004, (EY) N:o 216/2008 ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 kumoamisesta; EUVL L 212, 22.8.2018, s. 1–122. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1139&qid=1572593362230&from=FI>

Määräyksen valmistelu

Määräyksen muutoshanke käynnistettiin 16.10.2019 julkaistulla määräyshankepäätöksellä. Määräys on valmisteltu Liikenne- ja viestintävirastossa virkatyönä, johon osallistui lentotoiminnan ja säädöspalvelun asiantuntijoita. Tästä määräyksestä ei poikkeuksellisesti järjestetty lausuntokierrosta sidosryhmille, koska asetus 2018/395 on syrjäyttänyt aiemman määräyksen OPS M2-10 joka tapauksessa muiden kuin EASA-asetuksen liitteen I mukaisten ilmapallojen osalta. Koska tällaisten pallojen käyttäjiä ei tällä hetkellä ole Suomessa, myöskään määräysmuutoksesta kuultavaa sidosryhmää ei ole.

Arvio määräyksen vaikutuksista

Koska EASA-asetuksen liitteessä I tarkoitettuja ilmapalloja ei tällä hetkellä ole käytössä Suomessa, määräysmuutoksella ei ole vaikutusta viranomaisen tai asiakkaiden toimintaan, turvallisuuteen tai muihin näkökohtiin. Määräysmuutos on kuitenkin tarpeen sääntelyjärjestelmän selkeyden vuoksi, jotta kansallinen ilmailumääräyskokoelma ei sisältäisi EU-sääntelyn kanssa päällekkäisiä ja ristiriitaisia vaatimuksia.

Yksityiskohtaiset perustelut

Kohta 1, Soveltamisala: Määräyksen soveltamisalaa on muutettu siten, että se koskee lentotoimintaa yksinomaan sellaisilla Suomessa rekisteröidyillä kuumailmapalloilla ja kaasupalloilla, joita tarkoitetaan EASA-asetuksen (EU) 2018/1139 liitteessä I. Näitä ovat yhdelle tai kahdelle hengelle tarkoitettut ilmapallot, joiden suurin sallittu suunniteltu tilavuus on kuumailmapalloilla enintään 1 200 m³ ja muuta nostekaasua käytettäessä enintään 400 m³, sekä experimental- tai harrasterakenteiset pallot. Kaikkien muiden Suomessa rekisteröityjen kuumailmapallojen ja kaasupallojen lentotoimintaa koskee EU:n jäsenvaltioissa suoraan sovellettava komission asetus (EU) 2018/395.

Kohta 2, Sovellettavat säännökset ja määräykset: Kohdassa määrätään, että kansallisen määräyksen OPS M2-10 soveltamisalaan kuuluvien kuumailmapallojen ja kaasupallojen lentotoimintaan sovelletaan lähtökohtaisesti kuitenkin edellä mainitun asetuksen (EU) 2018/395 säännöksiä. Koska kansallisen määräyksen kattamia EASA-asetuksen liitteen I mukaisia ilmapalloja ei tällä hetkellä Suomessa ole, niitä varten ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi tässä vaiheessa laatia erillisiä kansallisia vaatimuksia. Myöhemmin liite I -ilmapalloja koskevat kansalliset vaatimukset on tarkoitus sisällyttää määräykseen OPS M2-11, Lentotoiminta kansallisen sääntelyn piiriin kuuluvilla ilma-aluksilla, kun tätä määräystä mm. tulevan ilmailulainsäädännön uudistuksen vuoksi muutoinkin muutetaan.

Yleisenä poikkeuksena asetuksen (EU) 2018/395 säännöksistä mainitaan, että näiden kansallisen sääntelyn piiriin kuuluvien ilmapallojen lupakirjoihin, koulutukseen ja tarkastuslentoihin sovelletaan kansallisia ilmailumääräyksiä. Tältä osin ei siis sovelleta EU:n lentomiehistöasetusta 1178/2011, jonka vaatimuksiin ilmapallojen lentotoimintaa koskevassa asetuksessa 2018/395 viitataan. Tällä hetkellä Suomessa voimassa olevat ilmapallojen lupakirja- ja kelpuutusvaatimukset sisältyvät ilmailumääräyksiin PEL M2-50, Kuumailmapallolentäjän lupakirja, ja PEL M2-51, Kuumailmapallolennonopettajan kelpuutus. Koulutustoimintaa koskee määräys TRG M1-7, Harrasteilmailun lentokoulutus. Tarkastuslentotoimintaan sovelletaan määräyksiä PEL M2-16, Tarkastuslentäjän valtuutus, ja TRG M1-6, Harrasteilmailun tarkastuslentotoimintaa koskevat määräykset. Määräyksen OPS M1-20, Kansallisen ilma-aluksen miehitys, kohdan 3.7 mukaan kuumailmapallon tai kaasupallon ohjaajalla on oltava joko kansallinen tai EASA-lupakirja. Harrasterakenteisiin ilmapalloihin sovelletaan määräystä AIR M5-2, Harrasterakenteisten ilma-alusten rakentaminen.

Kohta 3, Poikkeukset: Kohdassa varataan Liikenne- ja viestintävirastolle mahdollisuus myöntää perustellusta hakemuksesta poikkeuksia, mikäli määräyksessä viitatus EU-säädökset tai kansalliset ilmailumääräykset osoittautuvat joiltain osin soveltumattomiksi tässä määräyksessä tarkoitettuun lentotoimintaan. Poikkeushakemuksen hyväksymisen edellytyksenä on, että hakija osoittaa muun tavan, jolla määräyksen mukaisia vaatimuksia vastaava turvallisuustaso voidaan varmistaa.

Määräyksen aikataulu

Määräys annetaan 17.12.2019 ja tulee voimaan seuraavana päivänä 18.12.2019.

Määräyksestä viestiminen

Lopullinen määräys julkaistaan Finlex-säädöstietopankissa ja Traficomin ilmailumääräyskoelmassa. Määräyksen muuttumisesta tiedotetaan viraston kotisivuilla sekä sähköpostitse ilmailun sääntelyn jakelulistalle ilmoittautuneille.